

**DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget

Familie- og kulturkomiteen

0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/1168-

13. april 2021

Dokument 8:134 S (2020-2021) Representantforslag om et styrket og gratis krisesentertilbud for voldsutsatte

Jeg viser til Familie- og kulturkomiteens brev av 10. mars 2021, hvor komiteen ber om min vurdering av forslagene fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Karin Andersen og Freddy André Øvstegård om et styrket og gratis krisesentertilbud for voldsutsatte.

Regjeringen er opptatt av at voldsutsatte må sikres trygghet og få den hjelpen de trenger. Det følger av Granvolden-plattformen at regjeringen vil evaluere overføringen av ansvaret for krisesentrene til kommunene og vurdere tiltak som sikrer et godt krisesentertilbud. Jeg er opptatt av kvalitet i krisesentertilbudet. Krisesentre er et sentralt hjelpetilbud til kvinner, menn og barn utsatt for vold i nære relasjoner.

I Prop. 1 S (2020-2021) varsles det at regjeringen vil utrede lovendringer og vurdere tiltak for å øke kvaliteten på tilbudet ved krisesentrene. Arbeidet bygger på et oppdatert kunnskapsgrunnlag: rapporten *Kommunenes krisesentertilbud – en kunnskapsoversikt* utarbeidet på oppdrag fra Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), og en vurdering fra Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig av måten krisesentrene håndterer personopplysninger på, utarbeidet etter oppdrag fra departementet. Arbeidet med lovendringene har vært forsinket på grunn av covid-19-pandemien, men er nå tatt opp igjen.

Jeg viser også til mine vurderinger av forslagene som ble fremmet av stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Karin Andersen, Marian Hussein og Sheida Sangtarash om et styrket krisesentertilbud til voldsutsatte (Dok 8:168 (2018-2019)).

Nedenfor kommenterer jeg nærmere de enkelte forslagene.

Stortinget ber regjeringen senest innen fremleggelsen av statsbudsjettet for 2022, foreslå 80 pst. statlig finansiering av krisesentertilbudet gjennom øremerkede midler.

Daværende regjering valgte i 2010 å gi kommunene ansvaret for krisesentertilbudet. Utgangspunktet var at kommunene er nærmest til å finne det best tilpassede tilbudet for brukerne. Fra å være tilskuddsbasert, ble finansieringen av krisesentertilbudet en del av kommunenes rammetilskudd. Dette gir kommunene anledning til å organisere tilbudet slik de selv mener er best ut fra de lokale forholdene.

Rapporten *Kommunenes krisesentertilbud – en kunnskapsoversikt* viser at om lag halvparten av krisesentrene sier at de har tilstrekkelige ressurser til å lede og drifte krisesenteret, og ytterligere en fjerdedel har "i noen grad" tilstrekkelige ressurser. Dessverre er det også en del sentre som sier at de ikke har tilstrekkelig bemanning eller kapasitet. Der har statsforvalteren en viktig rolle med å føre tilsyn for å sikre at kommunene oppfyller sine plikter etter loven.

Jeg mener at det var et godt grep å overføre ansvaret for krisesentertilbudet til kommunene, og det er ikke noe som tyder på det er behov for å videre vurdere en endring av ansvaret. Tilbudet til voldsutsatte bør ha nærhet til brukerne, og være organisert på samme nivå som andre tjenester som voldsutsatte kan trenge - for eksempel de kommunale helse- og omsorgstjenestene og sosialtjenesten. Det følger av dette at finansieringen av krisesentertilbudet fortsatt bør ligge i kommunerammen.

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre § 2 i krisesenterloven for å innføre krav om tilstrekkelig nærhet til nærmeste krisesentertilbud, slik at geografisk dekning er i tråd med at krisesentertilbudet skal være et lavterskeltilbud og regulere dette nærmere i forskrift.

Norge er et langstrakt land, med spredt befolkning, og jeg er enig i at det er en utfordring at utsatte i enkelte kommuner har lang reisevei. Krisesenterstatistikken viser at de fleste krisesentertilbudene betjener flere kommuner og dekker store geografiske områder. Reiseavstanden til det enkelte krisesentertilbud varierer fra 15 km til 350 km. Bufdirs krisesenterstatistikk viser at for de fleste sentrene (32), er lengste reiseavstand fra 15 til 150 km. 12 sentre oppgir lengre reiseavstand enn dette (over 150 km).

Rapporten *Kommunenes krisesentertilbud – en kunnskapsoversikt* viser at kvaliteten i tilbudet ved de minste sentrene ofte er dårligere enn ved større sentre. Små tilbud har sjeldnere spesialisert kompetanse enn større tilbud. Dette gjelder særlig kompetanse om æresrelatert vold/tvangsekteskap, menneskehandel, og vold i nære relasjoner blant personer med minoritetsbakgrunn. Videre påpeker rapporten at de små krisesentrene ofte har mindre systematisk oppfølging av barn. Å etablere mange små sentre med få ansatte vil derfor ikke nødvendigvis gi et godt tilbud til utsatte. En god faglig oppfølging under oppholdet på krisesenter er avgjørende for at utsatte skal klare å reetablere seg og leve et liv uten vold.

Det har ikke blitt utredet om forskriftsfesting er riktig virkemiddel for å sikre bedre geografisk spredning. Jeg deler representantens bekymring for de lange avstandene til krisesenter, men jeg mener at det er uheldig å beslutte forskriftsfesting uten at det foreligger en grundig utredning av problemstillingen samt vurdering av ulike løsninger.

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre § 2 i krisesenterloven for å innføre krav om heldøgnsbemanning.

Jeg viser til departementets vurdering av samme forslag som ble fremmet i Dok 8:168 (2018-2019). I forarbeidene til krisesenterloven presiserte departementet at brukerne skal kunne motta støtte, veiledning og oppfølging. Kriesesentrene skal også være til for personer som har behov for fysisk sikkerhet i en akutt og midlertidig fase. Departementet påpeker deretter at akutt behov for et sikkert botilbud kan oppstå når som helst på døgnet. Forarbeidene fastslår også at det er opp til kommunene å vurdere hvordan tilbudet skal utvikles, men at krisesentertilbudet skal organiseres på en hensiktsmessig måte, basert på de behovene de voldsutsatte har.

Departementets tidligere tolkning av loven og forarbeidene, er at kommunene skal kunne organisere bemanningen slik de finner det hensiktsmessig og forsvarlig, innenfor kravet til et heldøgns tilbud. Departementet har anbefalt at kriesesentrene er døgnbemannet når det er beboere tilstede, både av hensyn til sikkerhet og for å sikre et godt og helhetlig tilbud til personer i en svært sårbar situasjon. Dersom det, i perioder, ikke er beboere i krisesenteret, bør kommunen selv kunne vurdere om bakvaktordninger er tilstrekkelig.

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en generell forskriftshjemmel i krisesenterloven og forskriftsfeste en kvalitetsnorm for å regulere nærmere:

- a. gjennomføring av kravet til fysisk adskilthet
- b. krav til kompetanse, herunder barnefaglig kompetanse
- c. at lengden på oppholdet ved kriesesentrene må tilpasses den tiden det tar å gi den voldsutsatte støtte og nødvendig hjelp til reetablering
- d. innholdet i oppfølgingen i reetableringsfasen.

Jeg viser til omtale innledningsvis om lovarbeid om krisesentertilbudet. Departementet vil vurdere behov for endringer i loven, herunder behovet for forskriftshjemler.

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av krisesentertilbudet til menn og komme tilbake til Stortinget på egnet vis.

Det foreligger allerede en god del kunnskap om krisesentertilbudet til menn. NOVA¹s evaluering av kommunenes implementering av krisesenterloven som ble publisert i 2014¹ påpekte at krisesentertilbudet til menn gradvis har blitt bedre. Rapporten viser samtidig at tilbudet til mannlige beboere er dårligere hva gjelder fysisk standard og innhold, enn tilbudet til kvinner. Evalueringen tydet på at sentrene med samlokaliserte tilbud i større grad greier å gi et likeverdig tilbud til menn og kvinner enn sentre som har atskilte tilbud.

Rapporten *Kommunenes krisesentertilbud – en kunnskapsoversikt* fra 2019 bekrefter dette i stor grad og konkluderer med at tilbudet til voldsutsatte menn, og særlig menn med barn, ikke er fullt ut likeverdig med tilbudet til kvinner. Det framkommer en bekymring for om menn

¹ Kriesesentertilbudet i kommunene. Evaluering av kommunenes implementering av krisesenterloven. Bakketeig, Elisiv, Stang, Elisabeth Gording, Madsen, Christian, Smette, Ingrid, Stefansen, Kari. NOVA 2014

får det tilbudet de burde få, at de ikke får del i fellesskapet i krisesenterets fellesarealer og at særlig barna som kommer med en mannlig omsorgsperson ikke får god nok oppfølging. Det er også utfordringer med det å skulle gi et tilbud til menn og kvinner separat.

Nordlandsforskning/ KUN anbefaler en nærmere vurdering av om hvorvidt kravet til fysisk adskilte tilbud hever terskelen urimelig mye for at menn skal få et likeverdig tilbud.

Regjeringen planlegger ingen ny evaluering av krisesentertilbudet til menn, men departementet vil vurdere tiltak for å styrke kvaliteten på tilbudet til menn, og særlig til menn som har med seg barn, i forbindelse med lovarbeidet om krisesentertilbudet.

Stortinget ber regjeringen særlig se til at krisesentertilbudet til den samiske urbefolkningen bedres og orientere Stortinget på egnet vis.

I perioden 2016-2019 ble det bevilget 3 millioner kroner årlig til Bufdir for å gjennomføre et pilotprosjekt med mål om å styrke tilbudet til sårbare grupper. Innenfor disse rammene inngikk direktoratet i 2019 et samarbeid med Alta krisesenter for å utvikle et tilrettelagt tilbud til den samiske befolkningen. Bufdir tildelte også midler til et forprosjekt ledet av Karasjok kommune for å styrke krise- og incestsenteret tilbudet i Indre Finnmark, og tilrettelegge tilbudet til den samiske befolkningen.

Fra 2020 kan krisesentrene søke om utviklingsmidler for å styrke tilbudet til særlig utsatte grupper og til utvikling/tilrettelegging av krisesentertilbudet til den samiske befolkningen.

I statsbudsjettet for 2021 er det bevilget 10 mill. kroner til å videreutvikle Regionalt samisk kompetansesenter/ Regionála Sámi Gelboguovddás (RESAK/RESAG) til et nasjonalt samisk kompetansesenter for familievernet, barnevernet og krisesentertilbudet.

Videre koordinerer Justis- og beredskapsdepartementet arbeidet med en ny handlingsplan mot vold i nære relasjoner med en egen del om vold og overgrep i samiske områder.

Utfordringer med krisesentertilbudet for den samiske befolkningen vil bli drøftet i handlingsplanen. Departementet vil også vurdere tiltak for styrke krisesentertilbudet til den samiske befolkningen i forbindelse med lovarbeidet om krisesentertilbudet.

Stortinget ber regjeringen sørge for at krisesentrene ikke kan kreve egenandel for tjenesten. Det skal ikke være et unntak for eventuelle utgifter til mat til kostpris.

Personer som opplever vold i nære relasjoner skal få god hjelp og oppfølging. Det er fastsatt i loven at krisesentertilbudet skal være gratis. I forarbeidene til loven fremgår det at det ikke skal kreves egenandel, med unntak av eventuelle utgifter til mat til kostpris.

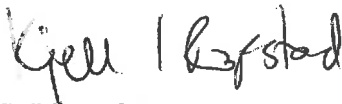
Det er på bakgrunn av en konkret sak blitt stilt spørsmål om krisesentrenes praksis når det gjelder egenandel. Bufdir har, i samarbeidet med statsforvalterembetene, innhentet informasjon om praksis og omfang når det gjelder egenandel til mat. Bufdir har fått opplysninger fra 43 av landets 45 krisesentre.

Informasjonsinnhenting viser at det er ulik praksis for hvordan krisesentrene organiserer mat og måltider. De fleste sentrene legger opp til at beboer kjøper og lager mat selv, mens senteret står for fellesmiddag f.eks. i helger, ved høytider, bursdager e.l. Sentrene presiserer

at de har et matlager for ankomst og akutte situasjoner. Sentrene understreker at alle skal få mat dekket av sentrene til det økonomiske er på plass, og de bistår beboerne med kontakt og søknad til NAV om midler til livsopphold dersom beboer ikke har egne midler. Et fåtall krisesenter rapporterer en praksis der de dekker mat slik at beboerne ikke har noen matutgifter under oppholdet. To krisesentre har oppgitt at de opererer med en egenandel for matutgifter. På det ene krisesenteret lager beboerne mat selv med varer kjøpt inn av senteret, mens på det andre er det ansatt en kokk som lager lunsj og middag.

Krisesentrene skal være et lavterskeltilbud til alle voldsutsatte som trenger det. Mangel på kontroll over, og styring av egen økonomi er ofte en del av voldsbildet. I følge krisesenterstatistikken hadde 24 prosent av beboerne på krisesenter vært utsatt for økonomisk vold i 2019. Det er alvorlig hvis personer med behov for hjelp ikke benytter seg av tilbudet fordi de frykter at de ikke kan betale egenandelen for mat. Opplysningene innhentet av Bufdir tilsier at dette er en svært sjelden situasjon. Departementet vil likevel se nærmere på bruken av egenandel i forbindelse med lovarbeidet om krisesentertilbudet, fordi det er avgjørende at ikke økonomi hindrer voldsutsatte i å oppsøke krisesentre.

Med hilsen

Kjell Ingolf Ropstad

